ДО
МИНИСТЪРА на МРРБ
e-mrrb@mrrb.government.bg

ДО
МИНИСТЪРА на МОСВ
edno_gishe@moew.government.bg

ДО
МИНИСТЪРА на МЗ
delovodstvo@mh.government.bg

ДО
ПОРТАЛА ЗА ОБЩЕСТВЕНИ ПОРЪЧКИ при МС
s.minkov@government.bg

СТАНОВИЩЕ
ОТНОСНО: Проекта за Закон на ВиК от 21.11.2024
https://strategy.bg/PublicConsultations/View.aspx?lang=bg-BG&Id=8718

УВАЖАЕМА ГОСПОЖО МИНИСТЪР НА МРРБ,

УВАЖАЕМИ ГОСПОДИН МИНИСТЪР НА МОСВ,

УВАЖАЕМА ГОСПОЖО МИНИСТЪР НА МЗ,

УВАЖАЕМИ ГОСПОДА,

Във връзка с варианта на Проекта на Закон за ВиК (ПЗВиК) от 21.11.2024 Ви обръщаме внимание, че има значително разминаване с публикуваните мотиви към този законопроект. Авторите на законопроекта са записали в последния си вариант следното:

„Настоящият проект на Закон за водоснабдяването и канализацията се подготвя въз основа на законопроекта, изготвен през септември 2022 г. от работна група, сформирана със заповед на министъра на регионалното развитие и благоустройството, като се запазват поставените цели във варианта на законопроект от 2020 г., прецизирани в съответствие с изискванията на Националния план за възстановяване и устойчивост (НПВУ), а именно:

- да се въведе отделяне на регулирането на ВиК услугите в самостоятелен субект;
- да се въведе нова структура на цените на ВиК услугите, базирана на гарантиране на минималните разходи за ползване на системите и потребените услуги;
- да се регламентира ролята на Българския ВиК холдинг;
- да се прецизират ролите и функциите на заинтересованите страни;
- да се създадат предпоставки за консолидация при стопанисването, експлоатация на ВиК системите и предоставянето на ВиК услугите.“

В публикувания ПВиК няма отделяне на регулирането на ВиК услугите в самостоятелен субект; въведена е нова двукомпонентна структура на цените на ВиК услугите, не гарантираща минималните разходи за ползване на системите и потребените

Global Water Partnership Central and Eastern Europe
Bulgaria Water Partnership
1000 София, ул. Христо Белчев №14, galiabardarska@gmail.com, 0887 602672

услуги; Българският ВиК холдинг е заменен; не са прецизирани ролите и функциите на всички заинтересовани страни в страната относно доставката на вода, която е стратегически дейност; не са създадени предпоставки за консолидация при стопанисването, експлоатацията на ВиК системите и предоставянето на ВиК услугите, а се въвежда задължителна консолидация без отчитане на проблемите на съществуващите АВиК – липса на инженери по ВиК, финансиране и др.

Предложеният ПЗВиК по същество възпроизвежда в много висока степен Проекта на Закон за ВиК, публикуван на 10.06.2024 г. Направените в него промени и подобрения не водят до отстраняване по същество на нито един от деветте проблема, които ние посочихме в становище от 14.06.2024 г.

В допълнение към тези проблеми могат да се изведат още недостатъци на проектозакона:

1. По отношение на целевата функция на развитие на ВиК системите и предоставяните от тях услуги не са интегрирани или са интегрирани формално принципите на ОИСР за управление на водите. ПЗВиК не осъществява координация с Рамковата директива за водите и Директивата относно оценката и управлението на риска от наводнения и по специално с Плановете за управление на речните басейни и Плановете за управление на риска от наводнения. Пренебрегната е ролята на ВиК услугите за развитие на бизнеса. Водата и водните ресурси не се разглеждат като елемент на системата за национална сигурност.
2. ПЗВиК трябва да осъществи координация между многобройните заинтересовани страни. На практика това не се получава. Нека да използваме за пример плановете на ВиК операторите. Те трябва сами да изготвят петгодишен план за работа. Никъде на етапа на подготовка на този план те не получават информация от общините и държавата, които са собственици на ВиК системите относно техните инвестиционни планове. Тогава как ВиК операторите ще могат да направят точна сметка на финансовите си резултати, качество на услугите и т.н. Друг лош пример е с постановката на чл. 82. (3), която гласи, че ако Асоциацията по ВиК в срок от 45 дни не се произнесе по внесения бизнес план, то той се счита за съгласуван без възражения. Така вместо да се намери решение за постигане на консенсус, се отваря вратата за налагане без съгласуване на бизнес плановете на ВиК операторите на обслужваните общини.
3. В ПЗВиК са заложени някои решения, чието прилагане може да доведе до сериозни проблеми. Например, в § 1. (1), 11 от Допълнителните разпоредби е предвидено: „Икономически нецелесъобразно“ за ВиК оператор е изграждането на съоръжения за присъединяване, инвестициите за които се възвръщат за срок, по-дълъг от срока на полезния живот на тези съоръжения. Ако се приеме да се използва полезния живот, вместо амортизационния срок, то тогава може да се окаже, че не може да се осигури дори простото възпроизводство на активите.
4. Друг неработещ и опасен пример в ПЗВиК е новата постановка за определяне на социалната поносимост на цената на водата. Тя е формулирана по следния начин в § 1. (1), 32 от Допълнителните разпоредби: „Социална поносимост на цената на ВиК услугите“ е налице в случаите, когато стойността на ВиК услугите по чл. 87, ал. 1, т. 2, определена на база минимално месечно потребление на вода за питейно-битови нужди от 2,8 куб. м. на едно лице, не надхвърля 2,5 на сто от медианния доход на лице от домакинство по данни на Националния статистически институт на годишна база за съответната

Global Water Partnership Central and Eastern Europe
Bulgaria Water Partnership
1000 София, ул. Христо Белчев №14, galiabardarska@gmail.com, 0887 602672

административна област. Проблемът при това предложение е, че НСИ не публикува публично такава информация, което може да доведе до спекулации при определяне на цената на водата.

5. Друг недостатък на ПЗВиК, който може да се илюстрира с горния пример е използваната неточна и непрецизна терминология. Според § 1. (1), 32 доходът се определя за административна област, докато формулировката на чл. 87. (1) гласи, че това трябва да става за съответния регион: „Комисията определя социална поносимост на цената на ВиК услугите за съответната административна област на базата на минимално месечно потребление на вода за питейно-битови цели и медианния доход на лице от домакинство по данни на Националния статистически институт на годишна база за съответния регион по реда на наредбата по чл. 85, ал. 2.“ В страната има 6 региона или райони за планиране, които са различни от 28-те области. Друг пример в това направление може да се даде с чл. 2, в който се говори за „отрасъл водоснабдяване и канализация“. Според Класификатора на икономическите дейности (КИД-2008) такъв отрасъл не съществува.

В заключение на предходното и настоящето наше становище се потвърждава основният извод, че и двата варианта на ПВиК имат съществени пропуски в обхвата, използват неработещи или лошо работещи механизми и практики, водят до неспазване на Конституцията на страната и в крайна сметка няма да доведат до подобряване на ВиК услугите, поради което най-добре е Проекта за Закон на ВиК да бъде отхвърлен и да започне работа по нов Проект на Закон за ВиК или актуализиране на текстовете за ВиК в Закона на водите и Закона за регулиране на ВиК услугите, което да бъде насочено към решаване на проблемите във ВиК отрасъла.

Приложение: Становище на Сдружение „Глобално партньорство по водите-България“ от 14.06.2024 относно Проектозакона за ВиК, публикуван на сайта на МС на 10.06.2024 г. *https://www.strategy.bg/PublicConsultations/View.aspx?lang=bg-BG&Id=8380*

София, 03.12.2024 С уважение:

Доц. д-р инж. Галя Бърдарска

Digitally signed by Spartak Vasilev Keremidchiev
Date: 2024.12.03 10:18:11 +02'00'

Проф. д-р Спартак Керемидчиев

Global Water Partnership Central and Eastern Europe
Bulgaria Water Partnership
1000 София, ул. Христо Белчев №14, galiabardarska@gmail.com, 0887 602672

Приложение

Сдружение „Глобално партньорство по водите – България“
София 1000, ул. Христо Белчев 14, galiabardarska@gmail.com, 0887 602672

СТАНОВИЩЕ

Относно: Проектозакон за ВиК, публикуван на сайта на МС на 10.06.2024 г. *https://www.strategy.bg/PublicConsultations/View.aspx?lang=bg-BG&Id=8380*

Уважаеми дами и господа,

Според нас предложеният проектозакон за ВиК (ПЗВиК) страда от съществени недостатъци, най-важните от които могат да се обобщят по следния начин:

1. Логическата конструкция на ПЗВиК е изградена на принципа на механично консолидиране на съществуващи разпоредби и практики, без да е направен анализ на тяхната обществена полезност и необходимост. При осъществяване на тази компилация е допуснато влошаване на нормативната уредба с постановки, чиято необходимост нито е обоснована, нито е концептуално свързана с други нормативни документи и съществуващи практики. В тази проблемна област попада предложеният институционален модел за управление на ВиК отрасъла. Предложено е продължаване функционирането на доказалите своята безполезност асоциации по ВиК. Отстъпление е направено чрез прехвърляне на специализирани функции по управление на отрасъла и държавните дружества от Българския ВиК холдинг към министъра на РРБ. Някои от функциите по управление на сектора е предвидено да се осъществяват съвместно от министъра и холдинга. Това е управленски нонсенс, защото холдингът е пряко подчинен на министъра и ръководството му е назначено от него. За изпълнение на прехвърлените функции от холдинга към министъра е необходимо да се създаде нова администрация, която би трябвало вече да е изградена в холдинга. Проблемите в институционалната уредба продължават с предложението за отделяне на водния от енергийния регулатор. Досега не са забелязани проблеми при съвместното функциониране на двата регулатора в рамките на една административна структура, което да поражда необходимост от разделянето им.
2. ПЗВиК не решава проблема с политическата зависимост и контрол върху водния регулатор. В него е възпроизведена практиката на

избиране на членовете на регулатора от парламента. Според нас за да се реши този проблем трябва да се създаде нов механизъм за селекция и избор на членове на водния регулатор. Една от възможностите е да се въведе квотният принцип, така че парламентът, президентът и гражданското общество да могат да избират свои представители в този орган. Необходимо е да се повишат изискванията към членовете на водния регулатор, за да се гарантира техния професионализъм и независимост от политическата конюнктура. За запазване на генетичните кодове във водния регулатор е препоръчително мандатите на членовете му да се застъпват, така че ротацията им да се прави не еднократно, а периодично.

3. В ПЗВиК е направен опит за повишаване на експертността при управление на ВиК отрасъла чрез създаване на Обществен съвет по водоснабдяване и канализация. Нито компетентността на този орган, нито начинът на представителство на участващите институции, нито броят на членовете му е ясно определен. По този начин е възможно тази добра идея да се превърне в мъртво родена още в самия си зародиш.
4. Друг проблем на предложената институционална уредба е преплитането на функции между различните институции. Например, не е ясна връзката между договорите, сключвани от асоциациите и ВиК операторите и бизнес плановете, има дублиране на контролни функции между асоциациите и водния регулатор и не е предвидена никаква координация при изпълнение на дейностите между тях с изключение на съгласуването на бизнес плановете от асоциациите. Не е предвидено какво се случва, ако не се постигне одобрение на бизнес плановете от асоциациите, за което вече съществуват прецеденти.
   ПМВиК има нужда от извършване на сериозен функционален анализ, прецизно определяне на функциите и отговорностите на институциите.
5. ПЗВиК има проблеми с правата на собственост, гарантирани от Конституцията. Безвъзмездното национализиране на частна ВиК инфраструктура, както и консолидирането на общинските ВиК дружества е в противоречие с Конституцията и не може да бъде осъществено.
6. Предлаганият в ПЗВиК начин за възлагане на управлението на ВиК инфраструктурата на ВиК оператори изключва всякаква конкуренция, което е пагубно за сектора и предоставянето на качествени услуги. Без въвеждане на конкуренция няма да могат да се разпределят и по-добре управляват обществените ресурси, няма

да се привлекат средства за инвестиране в мрежата и да се подобри управлението на ВиК операторите.

7. ПЗВиК е разписано въвеждането на фиксиран компонент на цената за достъп до услугите без да е уточнено на каква основа ще се определя този компонент. Малко вероятно е от този компонент да се получат сериозни приходи за ВиК операторите, защото тази компонента е част от общата цена, която се ограничава от изискванията за социална поносимост. По този начин другата част от цената на услугата, свързана с потреблението на вода ще трябва да се намали. В зависимост от размера на този компонент, може да се очаква част от потребителите да се изключват от мрежата, за да не плащат тази такса, ако нямат потребление.
8. Друг важен проблем, който е пропуснат от ПЗВиК е за въвеждане на социално подпомагане на уязвимите потребители. Това е проблем, който е отлаган много години, а от неговото решаване зависи стабилизирането на финансовото състояние на ВиК операторите и увеличаване на възможностите им за инвестиции.
9. ПЗВиК повтаря съществуващата схема за определяне на социалната поносимост на цената на водата. Тази схема е порочна, защото се основава на непредставителна информация за доходите на домакинствата по области.

В заключение, поради съществените си пропуски в обхвата, повторение на неработещи или лошо работещи механизми и практики, неспазване на Конституцията на страната, липса на аргументация и влошаване на използвани практики, предлагаме този проект да бъде отхвърлен и да започне работа по нов проект за закон за ВиК.

София, 14.06.2024 С уважение:

Доц. д-р инж. Галя Бърдарска

Проф. д-р Спартак Керемидчиев

Global Water Partnership Central and Eastern Europe
Bulgaria Water Partnership
1000 София, ул. Христо Белчев №14, galiabardarska@gmail.com, 0887 602672